Oświadczenie złożone
przez senator Annę Górską
w dniu 9 stycznia 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister rodziny, pracy i polityki społecznej Agnieszki Dziemianowicz-Bąk

Szanowna Pani Ministro!

W nawiązaniu do pisma z dnia 29 grudnia 2025 r. skierowanego w imieniu wojewody pomorskiej do jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego, które załączam, proszę o wyjaśnienie kilku kwestii. W piśmie zwraca się uwagę na to, że zapotrzebowanie na środki związane z rozwojem ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, jakie mają zgłaszać j.s.t., ma dotyczyć wyłącznie ośrodków tworzonych w obiektach będących własnością j.s.t. Jak zaznaczono w piśmie, jest to nowy wymóg, który muszą spełnić samorządy.

Szanowna Pani Ministro, wiemy doskonale, że przez całe dekady kompleksową opiekę dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi oraz w spektrum autyzmu, zapewniały – i do dzisiaj zapewniają – instytucje trzeciego sektora. Państwo skutecznie zrzuciło z siebie obowiązek zapewnienia tym osobom terapii i rehabilitacji, kompleksowej opieki i możliwości nauki w standardzie zapewniającym podmiotowość osobom objętym terapią. Przez te lata system na tyle utrwalił ten model działania, że organizacje pozarządowe, najczęściej zakładane przez rodziców i bliskich osób z niepełnosprawnościami, stały się wielospecjalistycznymi ośrodkami realizującymi zadania własne rządu i samorządu, które są w sposób systemowy finansowane. Wiele z tych organizacji, które zaczynały np. od terapii niemowląt i dzieci, mocno sprofesjonalizowało swoje działanie i w ciągu np. 20 lat funkcjonowania zainwestowało w nowe obiekty, które miały na celu zapewnienie ciągłości terapii i opieki związanym z nimi wychowankom. To też stanowi element terapii – przewidywalność i stabilność miejsca świadczonych usług edukacyjnych, terapeutycznych i opiekuńczych.

Przykładem takiego podmiotu może być Fundacja Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Uśmiech Dziecka", która 25 lat temu wspólnie z gminą Sierakowice utworzyła przedszkole dla dzieci z niepełnosprawnościami, a dzisiaj świadczy usługi terapeutyczne, edukacyjne i opiekuńcze dla dzieci i młodzieży od urodzenia do osiągnięcia wieku dorosłego. Do ośrodka kierowanych jest ponad 200 uczestników wszystkich form pomocy, osób z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną, z 7 gmin województwa. Aby zapewnić dalszą terapię i opiekę swoim wychowankom, fundacja wybudowała nowy obiekt z przeznaczeniem na środowiskowy dom samopomocy, który ma być uruchomiony w tym roku, a w planach ma jeszcze stworzenie mieszkań chronionych dla wychowanków, którzy spełnią kryteria wspieranej samodzielności. Działalność ta finansowana jest ze środków budżetu państwa i samorządów, również z programów celowych na rozwój ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, dzięki czemu pomoc ze strony fundacji jest nieodpłatna dla rodzin osób objętych wsparciem. Wprowadzenie wymogu, o którym wspomniałam na wstępie, w mojej ocenie może realnie wpłynąć na dalszy rozwój form wsparcia dla wymagających go mieszkańców gminy Sierakowice i innych gmin, których mieszkańcy korzystają z usług ośrodka, ponieważ może ograniczać czy wręcz zablokować uruchomienie ŚDS tworzonego przez fundację.

Rozumiem dążenie resortu do przejęcia przez państwo i samorządy odpowiedzialności za zapewnienie terapii, edukacji i opieki osobom z niepełnosprawnościami i naprawienie błędów transformacji ustrojowej, która zepchnęła ten obszar usług publicznych do NGO, ale wprowadzenie zmian w taki sposób, bez okresu przejściowego dla samorządów i organizacji współpracujących, które inwestują, by móc zapewnić te świadczenia, może mieć skutek odwrotny do zamierzonego i przynajmniej czasowo pozbawić część osób wymaganego wsparcia.

Proszę o szczegółowe wyjaśnienie budzącej moje wątpliwości kwestii. Proszę również o wskazanie możliwości finansowania ŚDS w formule współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi.

Jeśli jakieś kwestie wymagają doprecyzowania z mojej strony, pozostaję do dyspozycji.

Anna Górska
senatorka RP